

PRILAGODBA DJETETA NOVOJ SREDINI JASLICA/VRTIĆA I POSTUPCI ODGOJITELJA

Dijete se u jaslicama/vrtiću treba prilagoditi i novom okruženju, drukčijim predmetima, njihovu rasporedu, novim odraslim osobama, drugom rasporedu vremena i obveza kao i većem broju druge djece.

Odlazak djeteta u jaslice/vrtić predstavlja prvo odvajanje djeteta od njegovih roditelja, osobito majke, na dulje vrijeme. To je ujedno i djetetov prvi iskorak u svijet izvan prisne obiteljske sredine. Istovremeno je to i prvi susret s većim brojem nepoznatih osoba. Često je ovo traumatska situacija kako za dijete, tako i za roditelje, jer je ispunjena strahom od odvajanja i naporima da se dijete prilagodi novoj situaciji.

Vrijeme prilagodbe potrebno je najprije djeci, ali i njihovim roditeljima. Roditelji će u prvim danima odvojiti koji sat da ostanu s djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Iako će ih životna situacija (posao, brojne obveze) prisiliti da dijete prepuste odgojiteljicama, neće im biti ni lako niti jednostavno prihvatiti činjenicu da im je dijete u drugom domu i u drugim rukama, te će se trebati pomiriti s tom činjenicom. Dobro je ako su prilikom prvog susreta s ustanovom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i odgojiteljicama stekli pozitivnu sliku o jaslicama/vrtiću, kao i o osobi koja će prihvatiti njihovo dijete.

Odgajateljici također slijedi vrijeme prilagodbe na novu, možda drukčiju odgojnu skupinu djece, posebno onim odgojiteljicama koje su svoju prethodnu skupinu ispratile do osnovne škole i sad se vratile jednogodišnjacima, da i njih odgajaju i prate do kraja vrtića. Treba priznati, nije i ne može biti jednako raditi s šestogodišnjacima i s ovima koji tek čine prve korake i muče se s prvim riječima.

Djetetu će početna prednost biti ukoliko je sudjelovalo u prijateljskom razgovoru između roditelja i odgojiteljice

koja će ga preuzeti. No čak ni u tom slučaju, odvajanje djeteta od roditelja neće teći ni jednako brzo ni lako. Djeca često plaču u vrijeme prilagodbe, očitujući tako krizu uzrokovanu odvajanjem, odnosno separacijski strah.

Način na koji će se dijete prilagođavati novoj sredini ovisi o njegovim individualnim osobinama, o stupnju njegova razvoja, njegovoj dobi, djetetovom zdravlju ali i obiteljskoj atmosferi u kojoj pojedino dijete živi. Emocionalno labilna, nesamostalna i egocentrična djeca, kao i ona koja od ranije imaju negativna iskustva u odvajanju od roditelja (primjerice zbog hospitalizacije ili neprimjerenog privatnog čuvanja) teže se prilagođavaju novoj okolini.

Dječji plač, sa suzama ili bez njih, svakako je vid dječjeg govora o nekoj nelagodni, pa i onoj kad se treba odvojiti od roditelja. Ako je pak dijete dosad nešto uspjelo iznuditi plačem, ono će plakati u svakoj prigodi kad nešto želi postići.

Zbog čvrste socio-emocionalne vezanosti za majku dijete ponekad teško doživljava polazak u jaslice/vrtić. Prilagođavanje novim osobama i sredini sigurno nije lako za dijete. Kako bi se djetetu olakšao taj prijelaz, iz dobro poznate sredine u sasvim nepoznatu sredinu, roditeljima se prilikom upisa djeteta u ustanovu savjetuje da nekoliko prvih dana borave zajedno sa svojim djetetom u ustanovi. Istraživanja su pokazala da družeći se istodobno s roditeljem, odgajateljem i vršnjacima, dijete lakše prihvaća novu okolinu (Bredekamp, 1996.).

Razlikujemo nekoliko tipova prilagodbe:

<p>LAKA PRILAGODBA - normalna reakcija na promjenu okoline kod djece koja imaju optimalne odgojne uvjete i koja su uspostavila sigurnu i stabilnu emocionalnu vezu s roditeljima - kod takve se djece sve reakcije i promjene u ponašanju normaliziraju tijekom <u>10-15 dana</u> boravka u jaslicama/vrtiću</p>	<p>PRILAGODBA SREDNJE TEŽINE - promjene u ponašanju i reakcije na novu okolinu su produljene i stabiliziraju se <u>do 30 dana</u> boravka u ustanovi</p>	<p>TEŠKA PRILAGODBA - dugotrajan i naporan poremećaj ponašanja koji može trajati <u>duže od 6 mjeseci</u> - često je kod takve djece prisutno više nepovoljnih faktora koji produljuju period prilagodbe (često poboljšavanje, nepovoljni obiteljski uvjeti uz neprimjerene odgojne utjecaje i drugo)</p>
---	---	--

Prilagodba se ne odnosi samo na prve dane ili mjesec boravka u jaslicama/vrtiću. Kriza odvajanja može se pojaviti i kasnije, pa se i onda očituje dozivanjem ili pitanjem kad će netko od roditelja doći po svoje dijete. Posebno nakon razdoblja nedolaženja u jaslice/vrtić (zbog primjerice bolesti) ponavlja se kriza vezana uz strah od odvajanja.

Ima djece koja se u separacijskoj krizi vraćaju na niže oblike ponašanja, pa primjerice, opet isključivo puze iako su već počela činiti prve korake. Pojedina djeca počinju patiti od probavnih smetnji, pokazuju izrazitiji strah ili ostalo.

Djeca u jaslice donose različite predmete od kuće. Svakako je dobro voditi računa o tome da djeca prvih dana boravka u ustanovi imaju kraj sebe dudice, dekice, bočice, lutke i slične tzv. prijelazne predmete koji bi im trebali olakšati prijelaz iz roditeljskog doma u jaslice/vrtić.

Svaki rad s djecom u ranoj dobi zahtijeva individualnu interakciju, dok je u vrijeme prilagodbe to je još izrazitiji zahtjev. Svako dijete, a posebno ono s problemom prilagodbe mora osjetiti odgojiteljicu kao pouzdanu osobu, punu nježnosti i suosjećanja.

SURADNJA RODITELJA I ODGOJITELJA

Za dobrobit djeteta od presudne je važnosti uzajamna podrška i dobra komunikacija između roditelja i odgojitelja. Roditelji, odgojitelji i stručni suradnici koji često razmjenjuju obavijesti o navikama djece, osobitostima njihova ponašanja i dnevnim događajima pridonose međusobnom osjećaju prihvaćanja i podrške. Djeca će osjetiti napetost ukoliko se roditelji i odgajatelji međusobno natječu ili jedni drugima zamjeraju.

Mnogi roditelji se osjećaju krivima i tjeskobnima što ostavljaju svoju djecu na skrbi drugoj osobi. Međutim, ukazivanjem podrške roditeljima, kao prvim odraslim osobama u životu njihove djece, te se napetosti mogu u velikoj mjeri umanjiti.

Vrlo je važno da odgajatelji ili stručni suradnici daju roditeljima upute kako dijete pripremiti za boravak u jaslicama/vrtiću.

Roditeljima treba pojasniti kako će boravak djeteta u ustanovi teći, to jest čime i kako će se hraniti, gdje i u čemu će spavati (ako dijete ima potrebu za dnevnim odmorom u obliku spavanja), kako će se obavljati higijena djeteta itd. Bitno je naglasiti da je vremenski raspored u suvremenim ustanovama ranog odgoja i obrazovanja fleksibilan i primjeren, određen dječjim potrebama. Na taj način roditelj sam doznaje što može poduzeti da djetetu neke stvari ne budu nove kad dođe u jaslice/vrtić, na primjer može privikavati dijete da jede žlicom, pije iz šalice i sl. Isto tako koristeći se primjerima, odgajatelji trebaju uputiti roditelje kako da reagiraju u različitim odgojnim situacijama, što ih ne treba posebno zabrinjavati (upoznavati ih s razvojnim fazama i potrebama djece) i kako da potraže pomoć stručnog suradnika

te po čemu mogu znati da li je kriza prebrođena.

Prije dolaska u jaslice/vrtić, stručnjaci (odgajatelji, pedagog ili drugi stručni suradnik) moraju dijete upoznati kao pojedinca sa svim njegovim osobinama i potrebama (podaci o zdravlju djeteta, razgovor s roditeljima o odgoju, djetetovim potrebama, mogućnostima, interesima, itd).

Da djetetu novi prostor ne bi bio sasvim nepoznat treba staviti igračke i predmete koje većina djece ima kod kuće na vidno mjesto. Važno je omogućiti novopridošlom djetetu da zadrži svoje osobne stvari kod sebe (omiljenu igračku, bočicu, varalicu) jer time mu pružamo bolji osjećaj zaštićenosti i sigurnosti. Novo se dijete prvih dana prihvaća onakvo kakvo jest, ne postavljaju mu se nikakvi zahtjevi u vezi s navikama i ponašanjem.

Nepovjerljivost prema nepoznatim osobama razvojno je normalno i znak je da djeca odrastaju emocionalno, spoznajno i

socijalno. U kvalitetnim predškolskim programima uvažava se ta razina razvoja i pronalaze se načini da se olakšaju takvi trenuci (Bredekamp, 1996.). U prikladnom trenutku, uplakanom i uplašenom djetetu treba prikazati nešto zanimljivo, odnosno zaokupiti dijete igračkom, što je mnogo bolje nego inzistiranje izravnog fizičkog kontakta s nepoznatom osobom. Treba osigurati vedro raspoloženje u odgojnoj grupi kako bi dijete kad prestane plakati oko sebe vidjelo vedra i nasmiješena lica.

Trajna je njega od presudne važnosti za razvoj djeteta. Rasporedi dnevnih događanja moraju se prilagođavati prema djetetovu ritmu hranjenja i spavanja (odmora).

Držanje djeteta u krilu i milovanje određeni su djetetovim sklonostima i potrebama za tjelesnim dodirima. Osjećaj udobnosti i emocionalne sigurnosti koji prenose tople i odgovorne osobe stvara temelj za učenje kojim djeca postaju sposobna za stjecanje novih iskustava.

Literatura:

1. Bredekamp, S. (1996), Kako djecu odgajati - Razvojno primjerena praksa u odgoju djece od rođenja do osme godine. Zagreb:Educa.
2. Došen - Dobud, A. (2004), S djecom u jaslicama. Zagreb: Alinea.

Pripremila:

Mirela Posavec, pedagoginja